

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatussuunnitelma 4.11.2019

SASTAMALAN
SEURAKUNTA

LAPSET JA PERHEET

SISÄLLYS:

JOHDANTO	3
1. Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksen tavoitteet ja tehtävät	5
2. Seurakunnan varhaiskasvatuksen arvoperusta	7
2.1 Ihmisenä kasvaminen	
2.2 Lapsen oikeudet	
2.3 Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus	
2.4 Perheiden monimuotoisuus	
2.5 Terveellinen ja kestävä elämäntapa	
3. Oppimiskäsitys ja toiminnan tausta Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa	10
4. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri ja sitä kehittävät periaatteet	13
4.1 Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä	
4.2 Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö	
4.3 Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	
4.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus	
4.5 Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa	
4.6 Varhaiskasvatuksen oppimis- ja kasvuympäristöt	
4.7 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa	
5. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen	18
5.1 Kielten rikas maailma	
5.2 Ilmaisun monet muodot	
5.3 Minä ja meidän yhteisömme	
5.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni	
5.5 Kasvan, liikun ja kehityn	
6. Lapsen kehityksen ja kasvun tuki	25
7. Toiminnan arviointi ja kehittäminen seurakunnan varhaiskasvatuksessa	27
8. Tulevaisuuden näkymät Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa	29
LÄHTEET	

JOHDANTO

”Lapsuus ja koko ihmiselämä on kuin suuri seikkailu tai leikki, jonka kulkua emme aina pysty ennakoimaan. Siksi turvallisen matkanteon apuna on hyvä olla mukana suunnitelma ja kumppaneita.”

(Lapsi on osallinen 2008, 8.)

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) perustuu valtakunnalliseen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, (Vasu 2018) ja varhaiskasvatukseen (36/1973, 580/2015). Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman suorat lainaukset on erotettu Sastamalan seurakuntaa koskevasta tekstistä *käyttäen kursivoitua tekstiä*. Sastamalan seurakunnan vasussa pohjana on myös Sastamalan seurakunnan päiväkerhon toimintasuunnitelma, Kirkon varhaiskasvatuksen Lapsi on osallinen -kehittämissasiakirja (2008) sekä Lapset seurakuntalaisina – julkaisu (2013). Tämän lisäksi toimintaamme ohjaavat lapsia ja perheitä koskevat Suomen lait ja asetukset, mm. lastensuojelulaki, sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimus.

Sastamalan seurakunnan vasu ohjaa ja tukee seurakunnan järjestämää kerhotoimintaa sekä muuta lapsi- ja perheohjainta. Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatus- ja perheohjainta ohjaa koko kirkon varhaiskasvatuksen mukaisesti lapsen ja perheen hyvä elämä, kasvatuskumppanuus perheen kanssa sekä kristillinen usko ja siitä nousevat arvot (Lapset seurakuntalaisina 2013, 4). Raamatusta löytyvä, Jeesuksen meille antama kastekäsky ohjaa meitä opettamaan hengellisyyteen ja luottamaan Jumalan johdatukseen. Kaikki toimintamme on lapsilähtöistä ja lapsen kokonaiskehitystä tukevaa. Seurakuntamme toiminnassa lapsiryhmät ovat melko pieniä ja sen vuoksi lasten yksilöllinen huomioiminen ja kohtaaminen ovat mahdollista. Kaikessa toiminnassa pidämme tärkeänä turvallisuutta sekä lasten osallisuuden kokemusta, samoin kuin vanhempien kohtaamista. Vanhemmuutta tukevat päivittäin tapahtuvat kohtaamiset: päivä- ja perhekerhot, Arkiehto-illat ja muu seurakuntamme toiminta.

Sastamalan seurakunnassa varhaiskasvatusta toteutetaan monella eri tavalla:

***Päiväkerhot** 2-5-vuotiaille lapsille, joissa opitaan toimimaan ryhmässä, askarrellaan, pelataan, musisoidaan, tutustutaan Raamatun kertomuksiin ja syödään eväitä. Päiväkerhoja kokoontuu Sastamalan seurakunnassa 12.

***Perhekerhot**, joissa toisten perheiden seura ja iloiset leikit, laulut ja askartelu siivittävät toimintaa. Perhekerhoryhmiä kokoontuu Sastamalassa 12.

***Lukkarimuskari**, jossa 3-5-vuotiaat lapset saavat laulaa, leikkiä ja soittaa lastenohjaajien seurassa.

***Perhemuskari**, johon saa osallistua vaikka koko perhe yhdessä musisoimaan lastenohjaajan ja kanttorin kanssa.

***Kaakaopyhäkoulu**, joka antaa kouluikäisille mahdollisuuden hiljentyä, leikkiä ja toimia yhdessä samanikäisten kanssa.

***Lapsiperheille suunnatut tapahtumat** antavat mahdollisuuden osallistua koko perheen kanssa yhteiseen tekemiseen. Laulua, leikkiä, liikuntaa, ruokaa ja paljon iloista mieltä on nähtävissä näissä tapahtumissa.

***Perhekirkot** ovat matalamman kynnyksen tilaisuuksia osallistua kirkonmenoihin. Perhekirkko voi olla perinteinen, lyhyempi Jumalanpalvelus lastenohjaajan kutsuessa päiväkerholaiset esiintymään tai vaikka vauvakirkko, joka on lyhyt kirkkohetki lauluin ja leikein pienimpien ehdoilla.

***Lastenlauantait** / lapsiparkit kokoavat kerhoikäisiä lapsia yhteen seurakuntatalolle muutamana lauantaina kaudessa.

***Leirit** ovat erittäin suosittu koko perheen toimintamuoto, joka tavoittaa kymmeniä perheitä kesän aikana.

***Pihailu-illat** kokoavat perheitä yhteen kerran kuukaudessa vaihtuvissa kaupungin leikkipuistoissa.

***Arkiehtoo-illat** keräävät kerran viikossa seurakuntatalon täyteen kaikenikäistä osallistujaa. Ilta tarjoaa arkiruokaa pientä maksua vastaan sekä pientä ohjelmaa vapaaehtoisuuteen perustuen.

***Ilonsilta –lasten ylistystanssiryhmä** (King's kids) kokoaa kerran viikossa kerho- ja kouluikäisiä lapsia ylistämään Jumalaa tanssien ja esiintyen.

Seurakunnan varhaiskasvatuksessa mukaillaan valtakunnallisen Vasun pedagogiikkaa, mutta keskeisintä seurakunnan varhaiskasvatustyössä on kuitenkin kristillisyyden ja kristillinen kasvatustarve. Toiminnassa tutustutaan kristinuskon sisältöön, tapoihin ja perinteisiin.

Sastamalan seurakunnan vasun laatimisesta on vastannut seurakunnan varhaiskasvatuksen henkilöstö. Seurakunnan oma vasu on tarkoitettu seurakunnan varhaiskasvatusta ohjaavaksi asiakirjaksi ja laadukkaana kasvatustyön näkyvyyden lisäämiseksi. Seurakunnan varhaiskasvatustarve on vuosikymmeniä, aina pyhäkoulusta lähtien, ollut tarpeellinen osa yleistä varhaiskasvatusta, mutta viime aikoina on noussut esiin yhteiskunnallinen tarve tuoda esiin se osaaminen ja into, joka seurakunnilla on varhaiskasvatusta kohtaan.

1. Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksen tavoitteet ja tehtävät

"Kirkon varhaiskasvatus on kristillisestä uskosta ja siihen liittyvistä arvoista nousevaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Kasvatustyötä tekemällä kirkko uusintaa ja välittää uskon traditiota sukupolvilta toisille ja auttaa eri-ikäisiä ihmisiä elämään mielekkäästi."

(Lapsi on osallinen 2008, 10.)

Seurakuntamme varhaiskasvatuksen toiminnan lähtökohtana on kristillinen kasvatus sekä seurakunnan varhaiskasvattajien ja perheiden välinen kumppanuus ja yhteistyö kasteessa saadun opetus-, ja kasvatustehtävän mukaisesti. Toimintamme avulla tuemme perheiden kristillistä kasvatusta ja lapsen kokonaiskehitystä. Tavoitteena on rikastuttaa lapsen hengellistä elämää hänen tarpeistaan ja näkökulmasta käsin ja vahvistaa hänen osallisuuttaan seurakunnan varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään varhaiskasvatuslaissa. Tavoitteet ohjaavat perusteiden sekä paikallisen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa, toteuttamista ja arviointia.

Varhaiskasvatuslain (3 §) mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on

1) edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia;

2) tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista;

3) toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;

4) varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö;

5) turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä;

6) antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää

sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä

kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;

- 7) tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä;
- 8) kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen;
- 9) varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin;
- 10) toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.
- (Opetushallitus 2018, 11.)

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksen toiminta nojaa vahvasti valtakunnallisen Vasun tavoitteisiin, mutta toiminnan painottuessa koko ajan enemmän ja enemmän päiväkerhon sijaan koko perheen toimintaan, ilta- ja viikonloppuaikoihin, joudumme soveltamaan näitä säännölliseen toimintaan perustuvia ohjeita välillä paljonkin. Kuitenkin pyrimme laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, joten seurakunnan varhaiskasvatuksen pohjan on rakennuttava vakaasti sekä kristillisen kasvatuksen että Vasun peruskivien varaan. Emme saa kuitenkaan hukata sitä tavoitetta, mikä tekee meistä erityislaatuisia tässä alati muuttuvassa yhteiskunnassa – tavoitetta tuoda voimaannuttava ja vahvistava Jumalan rakkaus osaksi mahdollisimman monen perheen elämää.

”Seurakunnissa toteutettava varhaiskasvatustoiminta täydentää vanhempien, isovanhempien, kummien ja muiden lasten läheisten toteuttamaa kristillistä kasvatusta.”
(Lapsi on osallinen 2008, 18.)

Kasvatus, opetus ja hoito muodostavat kokonaisuuden, joka painottuu seurakunnan toiminnassa eri tavoin eri ikäkausina. Yleensä edellä mainituista korostuu kasvatus, sillä ohjaajat tapaavat lapsia ilman vanhempia nykyisellään melko harvoin ja hoitovastuu on tällöin jo hoidossa. Opetusvastuu sen sijaan painottuu kunnan varhaiskasvatuksen piiriin, vaikkakin opetuksellisia piirteitä voidaan nähdä seurakunnankin varhaiskasvatuksessa. Ohjaajat ottavat huomioon erilaiset herkkyyksikaudet lasten kehityksessä ja kaikin tavoin auttavat heitä kasvun tiellä. Ohjaajat kannustavat, rohkaisevat, heittäytyvät ja kaikella tapaa luovat turvallisen ilmapiirin koko toimintaan, jotta seurakunnan oman varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet toteutuisivat.

2. Seurakunnan varhaiskasvatuksen arvoperusta

Minä olen ihme, suuri ihme ja kiitän sinua siitä. Ihmeellisiä ovat sinun tekosi, minä tiedän sen.
(Ps. 139: 14)

Kirkon varhaiskasvatuksen raamatullisina lähtökohtina ovat kaste- ja lähetykskäsky (Matt. 28:18-20) ja lasten evankeliumi (Mark. 10:13-16). Jeesus asetti lapsen uskon esikuvaksi aikuisille (Matt. 18:1-6) ja tämän mallin mukaan kirkon varhaiskasvatuksessa arvostetaan ja kunnioitetaan lasta omanlaisena itsenään.

(Lapsi on osallinen 2008, 11.)

Kirkon arvoiksi määritellään 1. Pyhän kunnioitus, 2. vastuullisuus, 3. oikeudenmukaisuus ja 4. totuudellisuus.

(Lapsi on osallinen 2008, 12.)

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksen lähtökohtina ovat kristillinen arvo-pohja ja kristillinen ihmiskäsitys. Jokainen ihminen on arvokas ja ainutlaatuinen juuri sellaisena kuin hän on. Keskeisiä arvoja ovat myös kasvatuskumppanuus, yhteisöllisyys ja kestävä kehitys. Näiden arvojen mukaan toimiessamme takaamme jokaiselle lapselle turvallisen kasvun ja hengellisen kehityksen. Seurakunnan varhaiskasvatuksen arvot pohjautuvat seurakunnan yhteisiin arvoihin: Jumalan ja lähimmäisen rakastamiseen ja kunnioittamiseen, yhteistyöhön sekä luottamukseen ja vastuullisuuteen.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus ja lapsen syrjintäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen, varhaiskasvatustlain ja YK:n vammaisten

henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

(Opetushallitus 2018, 15.)

”Kirkon varhaiskasvatuksessa sitoudutaan valtakunnalliseen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet – asiakirjan mukaiseen varhaiskasvatusajatteluun siten, että kirkon varhaiskasvatuksen ensisijaisena perustana on kirkon oma arvopohja ja kristillisen uskon keskeisistä sisällöistä lähtevät tavoitteet.”

(Lapsi on osallinen 2008, 12.)

Kirkon työntekijöinä olemme velvoitetut noudattamaan Lapsi on osallinen – asiakirjaa, mutta voimme kuitenkin nojata sekä valtakunnalliseen Vasuun että kirkon asiakirjaan, sillä ne eivät suinkaan poissulje toisiaan. ”Kun lapsi voi hyvin, hänellä on mahdollisimman hyvät kasvun, kehittymisen ja oppimisen edellytykset. Saadessaan toimia itselleen ominaisella tavalla lapsen hyvinvointi lisääntyy. Kirkon varhaiskasvatuksessa sitoudutaan Vasun mukaiseen varhaiskasvatusajatteluun.”

(Lapset seurakuntalaisina 2013, 6.)

Valtakunnallisen Vasun keskeiset arvot ovat:

2.1 Ihmisenä kasvaminen

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa tärkeää on hyvä ja turvallinen ilmapiiri. Jokainen saa tulla toimintaan omana itsenään ja henkilöstö huolehtii siitä, että kaikkia kunnioitetaan ja kaikki tulevat huomatuksi.

Toiminnassamme lapsi uskaltaa yrittää, erehtyä, kokeilla, kysyä ja kyseenalaistaa asioita. Ohjaajat ovat omalla toiminnallaan ja käytöksellään hyvänä esimerkkinä lapsille. Raamatun kertomukset ovat osa kerhon arkea ja ne ohjaavat lapsia ja ohjaajia eettisiin ja moraalisiin keskusteluihin. Anteeksianto ja -pyytäminen, sekä toisen ihmisen ja luonnon kunnioittaminen ovat tärkeitä taitoja ja myös niitä pystymme opettamaan Raamatun kertomusten kautta.

2.2 Lapsen oikeudet

Antakaa lasten tulla luokseni, älkää estäkö heitä: Jumalan valtakunta on heidän kaltaistensa. Joka ei ota vastaan Jumalan valtakuntaa kuin lapsi, ei koskaan pääse sinne. Ja hän nosti lapset syliinsä ja siunasi heidät.

(Lasten Raamattu, 166.)

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksen tehtävänä on Jeesuksen esimerkin mukaisesti siunata lapsia ja ottaa heidät luoksensa. Lapsella on oikeus pyhän kokemiseen ja oikeus tutustua kulttuuriperinteeseen ja kristillisiin perinteisiin. Lapsi saa kuulla Raamatun kertomuksia ja oppia, sekä tutustua ympäristöön kaikilla aisteillaan. Ohjaajat kuuntelevat lasten ajatuksia ja ideoita

toteuttaen toimintaa sen pohjalta. Varhaiskasvatustoiminnan kautta lapsi ja hänen perheensä saavat kokea kuuluvansa yhteisöön.

2.3 Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

Hyvä, toisia ihmisiä kunnioittava sekä luottamuksellinen vuorovaikutus ovat Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksen kaiken kohtaamisen lähtökohta. Se antaa hyvän pohjan toimivan ryhmän muodostumiselle, jossa olemme kaikki erilaisia, mutta yhtä arvokkaita. Jokaisella lapsella on oikeus ilmaista mielipiteitään ja ajatuksiaan ja vaikuttaa toimintaan. Toiminnassa pyritään siihen, että kaikki lapset kohdataan aidosti, avoimesti ja tasa-arvoisesti hänen yksilöllistä kasvuaan tukien. Turvallinen, lämmin ja hyvä ilmapiiri niin ohjaajien kuin lastenkin kesken muodostaa hyvän kasvu- ja oppimisympäristön, jossa lapsi saa harjoitella yhdessä toimimista ja toisten huomioon ottamista.

2.4 Perheiden monimuotoisuus

”Perheen monimuotoisuus on tämän päivän todellisuutta. Jokainen määrittelee viime kädessä itse, ketkä kuuluvat hänen perheeseensä.”

(Lapset seurakuntalaisina 2013, 10)

Kaikenlaiset perheet ovat tervetulleita toimintaan. Toiminnassamme pidämme tärkeänä erilaisten perheiden kohtaamista ja sukupolvien välistä kanssakäymistä. Kummiutta pyritään vahvistamaan kutsumalla kummeja mukaan toimintaan. Jokainen perhe kohdataan aidosti, avoimesti, kunnioittavasti, oikeudenmukaisesti ja tasa-arvoisesti. Kerhon arjessa lasten kanssa keskustellaan erilaisista perheistä käyttämällä apuna satuja ja Raamatun kertomuksia. Toiminnassa pidetään tärkeänä, että jokainen lapsi saa kokea iloa omasta perheestään. Yhteistyö muiden perhetyötä tekevien tahojen kanssa mahdollistaa sen, että mahdollisimman moninaiset perheet voivat olla toiminnan keskiössä.

”Kirkon varhaiskasvatus on kasteeseen perustuvaa kumppanuutta, mutta kirkon lähetystehtävän mukaisesti toimintaan ovat tervetulleita ja mukaan kutsutaan myös ne, joita ei ole kastettu tai jotka edustavat muita uskontoja.”

(Lapsi on osallinen 2008, 12.)

2.5 Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Ohjaajilla on vastuu kerhon myönteisen ilmapiirin luomisesta, turvallisuudesta ja lasten kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista kaikessa toiminnassa. Seurakunnan päiväkerhoissa opetellaan huolehtimaan omasta itsestä, omista tavaroista sekä ympäristöstä. Kaikessa toiminnassa retkeillään, tutustutaan luontoon ja opetellaan kunnioittamaan luontoa kestävä kehityksen periaatteita noudattaen esimerkiksi lajittelemalla, olemalla säästeliäitä ja käyttämällä kierrätysmateriaaleja sekä kulkemalla ohjaajien kesken yhteiset matkat yhteiskyydeillä.

3. Oppimiskäsitys ja toiminnan tausta Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Oppimiskäsitys pohjautuu myös näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Lapset ovat synnynnäisesti uteliaita ja haluavat oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset, kieli ja ajattelu. Oppimista tapahtuu muun muassa lasten havainnoissa ja tarkkaillessa ympäristöään sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

(Opetushallitus 2018, 17)

Toiminnassa oppimista tapahtuu muun muassa leikkimällä, liikkumalla, ilmaisemalla, ihmettelemällä, tutkimalla eri aistien avulla, kokeilemalla tai erilaisia tehtäviä tekemällä ja retkeilemällä. Ohjaajien tehtävänä on kannustaa, antaa palautetta ja esittää kysymyksiä lapsille sekä jakaa tekemisen ilo yhdessä lasten kanssa. Lasten kysymyksille ja ajatuksille on tärkeää antaa riittävästi aikaa ja tilaa. Lapset saavat vaikuttaa esimerkiksi päiväkerhon arkeen ja siellä tapahtuvaan toimintaan. Hyvät ja luottamukselliset suhteet huoltajiin edesauttavat lapsen oppimisen tukemista. Kerhovuoden aikana järjestetään erilaisia tapahtumia ja retkiä koko perheelle, jotka tukevat luottamuksellisen vuorovaikutuksen syntymistä.

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatustoiminta on ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja kristillisen kasvatuksen toteutumiseksi. Ohjaajien ammatillinen osaaminen pohjautuu koulutukseen ja kokemukseen. Ohjaajan tulee tiedostaa, arvioida ja kehittää omaa toimintaansa jatkuvasti työn kehittämiseksi muun muassa ammatillisen täydennyskoulutuksen avulla. Kehityksessä toimivat apuna myös kehityskeskustelut esimiehen kanssa sekä joka viikkoiset tiimipalaverit.

Varhaiskasvatus suunnittelee ja tiedottaa tulevasta mahdollisimman monin eri tavoin. Sastamalan seurakunnalla on useita eri kerhotoimintatapoja ja ohjaajien tehtävä on saada tiloista virikkeelliset ja esteettisesti kutsuvat lapsille ja perheille. Kaikki tilamme eivät ole suunniteltu lapsikäyttöön, mutta ohjaaja muokkaa niitä parhaansa mukaan sopiviksi, esimerkiksi lapsille suunnatuin lisävarustein.

Opetuksen tavoitteena on innostaa ja motivoida lapsia opettelemaan uusia asioita. Ohjaajat käyttävät erilaisia oppimismenetelmiä ja käytössä onkin monipuolinen materiaalivarasto. Lapset ja aikuiset oppivat toinen toisiltaan.

Lasten ajattelun ja oppisen kannalta keskeistä on myönteinen ja kannustava ilmapiiri, jossa on lupa yrittää, erehtyä, kokeilla, onnistua ja epäonnistua. Toiminnassa seurataan ja havainnoidaan lapsen ajattelun ja oppimisen kehittymistä muun muassa lasten kanssa keskustellen ja lasten leikkejä havainnoiden. Kirkkovuosi ja vuodenaikojen vaihtelut antavat seurakunnan varhaiskasvatustoiminnassa mahdollisuuden yhdessä ihmettelylle, havainnoimiselle, ja oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla omia ideoitaan ja tutkia maailmaa. Lasten kanssa iloitaan onnistumisista ja opetellaan sietämään pettymyksiä sekä kannustamaan toisia.

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa korostuu seurakuntien valtakunnallisen varhaiskasvatuksen tavoitteiden mukaisesti kristillinen kulttuuriperintö ja kirkkovuosi. Oman taustansa tunteminen tukee toimivan vuorovaikutuksen syntymistä erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa. Henkilöstö toimii esimerkkinä erilaisten ihmisten myönteisessä kohtaamisessa.

Raamatun kertomukset sekä erilaiset sadut ja tarinat kuuluvat kaikkeen seurakunnan varhaiskasvatuksen toimintaan. Niiden avulla opetellaan tarkastelemaan arkisiakin asioita eri näkökulmista, harjoitellaan toisen asemaan asettumista sekä opetellaan ratkaisemaan ristiriitatilanteita rakentavasti. Tämä toiminta tukee lasten sosiaalisten taitojen ja tunneilyn vahvistumista.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä ohjata lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin. (Opetushallitus 2018, 16)

”Kasvatustyötä tekemällä kirkko uusintaa ja välittää uskon traditiota sukupolvelta toiselle ja auttaa eri-ikäisiä ihmisiä elämään mielekkäästi. Elämän mielekkyyden kirkko uskoo löytyvän Jumalan rakkaudesta ja lähimmäisen rakastamisesta Kristuksen antaman esimerkin ja opetuksen mukaisesti.”

(Lapsi on osallinen 2008, 10.)

Päiväkerhon selkeä rytmi ja kulku sekä aikuisen läsnäolo, tuki ja kannustus tukevat lasten hyvinvointia kerhon arjessa. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia arjen taitoja muun muassa omatoimista pukeutumista ja käsienpesua, sekä omista tavaroista huolehtimista. Ohjaajien tehtävänä on ohjata ja tukea lapsia näissä tilanteissa. Lapsia autetaan ja tuetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään eri tunteita. Apuvälineinä tunne ja turvataitojen vahvistamisessa käytetään muun muassa erilaisia tunnetaitoihin liittyviä kuvakortteja ja kertomuksia, sekä Raamatun kertomuksia. Seurakunnan varhaiskasvatuksessa nähdään tärkeänä, että lapsella on oikeus uskoa hyvään ja nähdä tulevaisuus hyvänä.

Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen ovat osa lasten ja perheiden arkea, ihmisten välistä vuorovaikutusta sekä yhteiskunnallista osallistumista. Laaja-alaisia tietoja ja taitoja tarvitaan, jotta lapsi oppii arvioimaan ja ymmärtämään kriittisesti tiedon alkuperää ja oikeellisuutta. Kristilliset käsitteet antavat oman kielellisen rikkautensa myös monilukutaitoon. Tiedotuksessa käytämme nykyaikaista viestintäteknologiaa unohtamatta vanhoja perinteisiä mainoksia, mutta muuten emme paneudu sen enempää lasten kanssa teknologian saloihin.

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa pidämme tärkeänä, että jokainen lapsi ja perhe kohdataan toiminnassa aidosti, lämpimästi ja kiireettömästi. Hyvä ilmapiiri vahvistaa lapsen itseluottamusta ja kannustaa lasta ilmaisemaan omia mielipiteitään ja toiveitaan. Lasten osallisuutta vahvistetaan ottamalla lapset mukaan toimintaan, toteutukseen ja arviointiin. Toiminnassa pyritään avoimuuteen ja käytössä on tiedotteet, joissa kerrotaan kerhoon liittyvistä asioista ja erilaisista tapahtumista. Huoltajia rohkaistaan tuomaan esille omia toiveitaan, näkemyksiään ja ideoitaan toimintaan liittyen keskustellen. Sastamalan seurakunnassa on käytössä Lapsivaikutusten arviointi (LAVA), jonka tavoitteena on huomioida lasten, nuorten ja perheiden näkökulma päätösten teossa.

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä kerhon turvallisuutta. Turvallisuus koostuu fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Kaiken turvallisuuden lähtökohtana on hyvä, turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri. Kerhon aikuiset ovat keskeisessä asemassa kerhon turvallisen ilmapiirin luomisessa. Aikuisen turvallinen syli on avoin lapsille kerhon kaikissa tilanteissa. Henkilöstön tehtävänä on ohjata lapsia terveyttä edistävien valintojen tekemiseen sekä hyviin käytöstapoihin. Lasten kanssa pohditaan yhdessä terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Toiminnan tavoitteena on taata lapsille turvallinen ilmapiiri hyvine ihmissuhteineen ja tukea lapsia pitämään huolta omasta turvallisuudestaan, terveydestään ja hygieniastaan oman ikä- ja kehitystason mukaisesti. Lapsia ohjataan kunnioittamaan omaa ja toisten kehoa. Ohjauksessa käytetään tarvittaessa apuna satuja ja tarinoita. Retkeillessä harjoitellaan lähiliikenteessä liikkumista ja turvalliseen liikkumiseen liittyviä sääntöjä ja tapoja, esimerkiksi heijastinliivien käyttöä.

4. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri ja sitä kehittävät periaatteet

Lapsena oleminen on tärkeämpi kuin se, mitä lapsesta joskus tulee.
(Lapset seurakuntalaisina 2013, 8.)

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on kokonaisuus, joka rakentuu muun muassa

- arvoista ja periaatteista,
 - työtä ohjaavien normien ja tavoitteiden tulkinnasta,
 - oppimisympäristöstä ja työtavoista,
 - yhteistyöstä ja sen eri muodoista,
 - vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä,
 - henkilöstön osaamisesta, ammatillisuudesta ja kehittämisotteesta,
 - johtamisrakenteista ja –käytännöistä sekä
 - toiminnan organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- (Opetushallitus 2018, 24)

Valtakunnallinen Vasu ohjaa Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria ja sitä suunnitellaan sekä toteutetaan ammatillisessa yhteistyössä henkilöstön, huoltajien, lasten, seurakunnan muiden työalojen ja alueen muiden toimijoiden kesken. Arviointikäytäntöjä ovat muun muassa varhaiskasvatushenkilöstön palaverit, henkilöstön koulutukset, kerhokohtaiset suunnittelut, ja muiden tapahtumien suunnittelupalaverit sekä eri muodoissa kerätyt palautteet. Seurakunnan varhaiskasvatus lähtee kuitenkin siitä ajatuksesta, että lapsena oleminen on tärkeämpää kuin mikään oppimisella saavutettu lopputulos.

Kaiken toiminnan tulisi ajan saatossa myös kehittyä ja seurakunnan varhaiskasvatuksessa kehitystä ohjaavat valtakunnallisen Vasun periaatteet:

4.1 Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Oppiminen on vuorovaikutusta. Lapset oppivat ottamalla mallia aikuisten vuorovaikutuksesta ja rakentavat siten omia vuorovaikutustaitojaan. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuri, joka

edistää lapsen osallisuutta, oppimista ja hyvinvointia. Lapset kertovat toiveistaan ja ajatuksistaan monin eri tavoin olemuksen, eleiden, ilmeiden ja sanojen välityksellä. Henkilöstöltä edellytetään herkkyyttä huomioida ja vastata lasten ajatuksiin, sanattomiin viesteihin ja toiveisiin.

4.2 Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Leikki on lapselle luontaista ja tärkeää. Se on lapselle tapa olla, elää ja hahmottaa maailmaa. Leikin avulla lapset voivat käsitellä ja harjoitella monenlaisia asioita ja niihin liittyviä tunteita. Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa lasten leikkiä arvostetaan, se voi olla kerhon arjessa tapahtuvaa vapaata tai ohjattua leikkiä sisällä tai ulkona. Ajan ilmiöt vaikuttavat monella tapaa lasten leikkeihin ja ne muovautuvat sen mukaan.

Lapsille pyritään järjestämään kerhossa leikki- ja työskentelyrauha sekä huolehditaan turvallisuudesta. Lasten toiveet ja kiinnostuksen kohteet ovat tärkeitä ja näin ollen he saavat vaikuttaa siihen, millaisilla leluilla ja miten he leikkivät. Lapsia kannustetaan kekseliäisyyteen ja mielikuvituksen käyttöön.

Lapset oppivat leikkiessä toinen toisiltaan. Henkilöstö näyttää myös omalla esimerkillään, että aikuiset voivat leikkiä yhdessä lasten kanssa. Kerhossa opetellaan yhdessä kokoamaan ja palauttamaan leikkivälineet paikoilleen. Kerhossa puututaan ristiriitoihin ja opetellaan ratkaisemaan niitä rakentavalla tavalla.

4.3 Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Sastamalan seurakunnan arvopohjan mukaan jokainen ihminen on tärkeä ja arvokas omana itsenään ja heidät kohdataan aidosti ja myönteisesti. Lasten ja huoltajien osallisuus huomioidaan kerhon arjessa muun muassa niin, että heillä on mahdollisuus esittää toiveita ja mielipiteitä liittyen kerhon arkeen ja koko seurakunnan varhaiskasvatukseen. Osallisuutta edistäviä toimintatapoja ja rakenteita pyritään kehittämään ottamalla lapset ja heidän perheensä entistä enemmän mukaan jo toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen lasten ikä- ja kehitystaso huomioiden.

”Henkilöstö tiedostaa sukupuolisensitiivisyyden merkityksen varhaiskasvatuksessa. He eivät muodosta tytöistä ja pojista stereotyyppistä kuvaa eikä lapsen luonteenpiirteitä tai lahjakkuutta määritellä sukupuolen kautta. Lapset saavat itse päättää, mitä leikkejä he leikkivät. Henkilöstö ei pyri vaikuttamaan lasten leikkien valintaan sukupuolen perusteella.”

(Lapset seurakuntalaisina 2013, 9.)

4.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa arvostetaan ja hyödynnetään sekä suomalaista että kristillistä kulttuuriperintöä. Suomalainen kulttuuri sisältää itsessään kristillisiä perinteitä muun muassa erilaisten juhlapyhien (joulu, pääsiäinen, helluntai, loppiainen) muodossa. Seurakunnan varhaiskasvatuksessa avautuu näin luonnollinen mahdollisuus tarkastella suomalaista kulttuuriperintöä, johon kristillisuus yhdistyy. Toiminnalla pyritään rikastuttamaan ja vahvistamaan suomalaista kulttuuriperintöä luomalla pohjaa aidolle erilaisuuden hyväksymiselle.

Ohjaajat tiedostavat yhteiskunnan kulttuurisen, kielellisen ja katsomuksellisen monimuotoisuuden ja huomioivat ne toiminnassa. Tämä edellyttää henkilöstöltä tietoa toisista kulttuureista ja erilaisista katsomuksista sekä taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta eri näkökulmasta. Ohjaajat tiedostavat myös, että he ovat lapsille kielellisiä malleja. Lapsia rohkaistaan käyttämään kieltä monipuolisesti ja heille pyritään antamaan aikaa ja mahdollisuuksia vaihteleviin kielenkäytön tilanteisiin. (Opetushallitus 2018, 27.)

4.5 Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Turvallisessa oppimisympäristössä on mahdollisuus kokea oppimisen iloa sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksen turvallisuuden edistämiseen kuuluu valtakunnallisen Vasun mukaisesti tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen (Opetushallitus 2018, 28). Toiminnassa huomioidaan ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen elämäntapa. Sastamalan seurakunnassa luontoarvoja pidetään tärkeinä ja seurakunnassa onkin ympäristödiplomi, joka ohjaa koko seurakunnan toimintaa ekologisuuteen sekä kestävään kehitykseen.

Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta.

(Opetushallitus 2018, 27)

Toiminnassa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen pyritään tunnistamaan, siihen puututaan ja siitä keskustellaan tarvittaessa huoltajien kanssa yhdessä. Lasten kanssa opetellaan yhdessä tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti sekä mietitään yhdessä toimintamalleja siihen, miten kiusaamistilanteissa on hyvä toimia. Yhteistyö ja avoin keskustelu huoltajien kanssa ovat tärkeitä kiusaamisen ennaltaehkäisyssä.

4.6 Varhaiskasvatuksen oppimis- ja kasvuympäristöt

Seurakunnan varhaiskasvatuksen toimintaympäristöt sijaitsevat eri puolilla Sastamalan kaupunkia erilaisissa seurakunnan omistamissa tai vuokraamissa tiloissa, kuten seurakuntataloissa, leirikeskuksissa, rukoushuoneissa, niiden pihoissa tai kaupungin leikkipuistoissa jne. Erilaiset oppimisympäristöt tarjoavat hieman toisistaan poikkeavia vaihtoehtoja toiminnan järjestämiseen. Tilojen kannalta ensisijaista on, että ne tarjoavat lapsille ja henkilöstölle fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallisen oppimisympäristön. Keskeisin toimintaympäristön laatuun vaikuttava tekijä kuitenkin on toiminnan kannustava, positiivinen, myönteinen ja lämmin ilmapiiri. Kerhon yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat auttavat luomaan ilmapiiriltään turvallisen, lapsia ja aikuisia kunnioittavan ja yhteisvastuullisen oppimisympäristön.

Ohjaajien tehtävänä on huolehtia, että pelit, lelut ja kerhossa käytettävät välineet ja tarvikkeet ovat monipuolisia ja turvallisia ja ne ovat helposti saatavilla. Lasten tekemiä töitä on esillä kerhopisteissä. Ohjaajien tehtävänä on myös pitää huolta valtakunnallisen Vasun mukaisesti siitä,

että seurakunnan varhaiskasvatuksen tiloissa huomioidaan ergonomia, ekologisuus, sisäilman laatu, siisteys, viihtyisyys ja esteettömyys sekä tilojen valaistus ja akustiikka mahdollisimman hyvin (Opetushallitus 2018, 28), kuitenkin käytössä olevien resurssien mukaisesti.

Toiminnassa hyödynnetään kerhopaikkojen lähistöllä olevaa luontoa sekä kerhojen läheisyydessä olevia leikkipuistoja valtakunnallisen Vasun mukaisesti liikunta- ja luontoelämysten ja oppimisen paikkoina (Opetushallitus 2018, 29).

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa ja vierailut esimerkiksi kirjastoon, museoon, kulttuuriperintökohteisiin (esimerkiksi kirkot), teatteriin ja huoltajien työpaikoille rikastavat lasten oppimisympäristöjä. Oppimisympäristön suunnittelu tarjoaa myös luontevan yhteistyömahdollisuuden henkilöstön ja huoltajien välille. (Opetushallitus 2016, 29.)

Oppimisympäristöä arvioidaan myös seurakunnan päätöksenteon yhteydessä lapsivaikutusten arvioinnin avulla. Muina arviointimenetelminä käytetään pelastus- ja turvallisuussuunnitelmaa, kiinteistöjen huolto- ja kuntotarkastuksia sekä piha- ja leikkivälineiden tarkastuksia, työsuojelutarkastusta, henkilöstön kehityskeskusteluita, työterveystarkastuksia ja työhyvinvointikyselyitä sekä seurakunnan varhaiskasvatuksen palaverieita. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö luo hyvän pohjan seurakunnan varhaiskasvatuksen oppimis- ja kasvuympäristölle.

”Koti ja oma perhe ovat lapsen tärkein kasvuympäristö.”

(Lapsi seurakuntalaisena 2013, 10.)

4.7 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Luottamuksen rakentaminen sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus tukevat kasvatusyhteistyötä.

(Opetushallitus 2018, 30)

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksen tavoitteena on palvella lasta ja hänen perhettään kaikissa tilanteissa parhaalla mahdollisella tavalla. Lähtökohtana on, että lapsen huoltajat ovat oman lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen parhaita asiantuntijoita.

”Kodin ja kirkon varhaiskasvattajien kumppanuus kristillisessä kasvatuksessa muodostaa lapselle turvallisen Jumala-käsityksen ja luottavaisen suhteen elämään.”

(Lapset seurakuntalaisina 2013, 11.)

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksen ja huoltajien yhteistyön muotoja ovat muun muassa:

- Keskustelut huoltajien kanssa heidän tuodessaan tai hakiessaan lasta kerhosta
- erilaiset tapahtumat, jumalanpalvelukset ja retket lapsille ja perheille
- keskusteluhetket perhekerhoissa
- erilaiset palautekyselyt
- leirit
- ovensuukeskustelut
- sosiaalisen median mahdollistavat kanavat.

Monialaisen yhteistyön tavoitteena on varmistaa varhaiskasvatuksen toteuttaminen toimintayksiköissä lasten tarpeita vastaavasti. Varhaiskasvatuksen yhteistyötahoilla tarkoitetaan kaikkia niitä alueellisia ja paikallisia toimijoita, joiden kanssa varhaiskasvatuksen on luontevaa tehdä yhteistyötä.

(Opetushallitus 2018, 30-31.)

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatus toimii monialaisessa yhteistyössä kaupungin varhaiskasvatuksen, neuvolan, sosiaalitoimen ja eri järjestöjen kanssa. Monialainen yhteistyö perustuu avoimeen vuorovaikutukseen perheen ja eri toimijoiden kesken. Keskiössä on lasten hyvinvointi. Yhteistyötä ja sen erilaisia toimintamalleja kehitetään jatkuvasti. Jokainen palveluntuottaja tuottaa palveluita omasta osaamisestaan käsin ja Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksen osaamisalue on kristillinen kasvatus.

5. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

Kuvio 1. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys (Opetushallitus 2018, 32).

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus. Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista (kuvio 1). Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoitu sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden. (Opetushallitus 2018, 32.)

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta on kokonaisvaltaista ja se on läsnä seurakunnan toiminnassa lähinnä päiväkerhon arjen kaikissa tilanteissa.

Päiväkerhotoiminnan säännöllinen rytmi, sekä hyvä ilmapiiri luovat turvalliset edellytykset pedagogiselle toiminnalle. Kaiken toiminnan keskiössä on hyvinvoiva lapsi, jolla on mahdollisuus aktiiviseen oppimiseen ja osallisuuteen. Toiminta on tavoitteellista ja sitä pyritään arvioimaan säännöllisesti huomioiden lapset ja heidän osallisuutensa. Ohjaajien vastuulla on huolehtia, että oppimisen eri osa-alueet toteutuvat lasten kasvun ja kehityksen mukaisesti. Arjen pienistä ihmettelystä voi syntyä suurempi pedagoginen kokonaisuus, jota voidaan työstää kerhossa ja vielä kotonakin. Kokonaisuudet voivat liittyä esimerkiksi metsään, eläimistöön, hyönteisiin tai vaikkapa avaruuteen.

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä henkilöstön määrää suhteessa lasten lukumäärään. Lapsiryhmissä työskentelee pääsääntöisesti kaksi lastenohjaajaa. Kerhoryhmissä on 3-5 -vuotiaita lapsia keskimäärin 10-12, alle kolmevuotiaiden ryhmissä lapsia on korkeintaan kahdeksan. Kaakaopyhäkoulun ja Ilonsillan osallistujamäärää ei ole rajoitettu. Lastenlauantait ja muut harvemmin kokontuvat toiminnat voivat kerätä yhteen kaksikymmentä lasta, jolloin ohjaajia on paikalla ainakin kaksi.

Pedagogisella dokumentoinnilla tehdään näkyväksi kerhon arjessa tapahtuvaa ja tapahtunutta yksittäisen lapsen ja koko lapsiryhmän toimintaa. Pedagogisen dokumentoinnin tavoitteena on lapsilähtöisen pedagogiikan toteuttaminen. Dokumentointi on tärkeä osa päiväkerhon pedagogisen toiminnan suunnittelua, arviointia ja kehittämistä ja sitä käytetään muun muassa lasten leikin ja toiminnan havainnoimiseen, toiminnan ja toimintaympäristön suunnitteluun ja arviointiin, henkilöstön ja huoltajien välisen yhteistyön apuna sekä henkilöstön itsearvioinnin välineenä.

Pedagoginen dokumentointi tuottaa tietoa lasten elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista sekä lapsiryhmän toiminnasta konkreettisella ja monipuolisella tavalla. Yksittäisten dokumenttien, esimerkiksi valokuvien, piirrosten tai henkilöstön havaintojen, avulla voidaan yhdessä lasten kanssa tarkastella heidän kehitystään ja oppimistaan. Lasten jo saavuttamat tiedot ja taidot, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet tulevat näkyväksi pedagogisen dokumentoinnin kautta ja ovat toiminnan suunnittelun perusta. (Opetushallitus 2018, 33)

Pedagogisen dokumentoinnin välineinä Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatustyössä käytetään kerhojen pedagogisen toiminnan kausisuunnitelmia, jotka ohjaavat toimintaa seurakunnan oman toimintasuunnitelman ja valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman kanssa. Päiväkerhoissa pyritään seuraamaan lasten oppimista ja kehittymistä esimerkiksi nimen kirjoittamisen ja omakuvan piirtämisen avulla. Päiväkerhon arjen toiminta muokkautuu lasten ja lapsiryhmän tarpeiden pohjalta. Lasten tuottamia töitä on esillä kerhotiloissa ja he voivat viedä niitä myös kotiin ja esitellä vanhemmilleen. Kerhotilassa voi olla myös lasten pituuskasvukartta, johon voidaan pituus merkata ja näin ollen seurata lapsen pituuskehitystä. Lasten osallisuus voidaan varmistaa esimerkiksi tekemällä kartta lasten kanssa kiinnostuksen kohteista, johon lapset saavat piirtää jokainen oman reittinsä omien mielenkiinnon kohteiden kautta. Näin lapsen ei tarvitse osata sanoittaa mieltymyksiänsä, vaan hän saa piirtää kulkureitin kuvin esitetystä toiminnasta toiseen.

Työtapojen valintaa ohjaavat varhaiskasvatukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Toiminnalliset sekä luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat ovat lapsille luontevia oppimisen tapoja. Tällaisia ovat esimerkiksi lasten omaehtoinen ja ohjattu leikki, tutkiminen, liikkuminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu. (Opetushallitus 2018, 34.)

Oppimisen alueet on ryhmitelty esiopetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaisesti viideksi kokonaisuudeksi, jotka ovat:

- 1) *Kielten rikas maailma,*
 - 2) *Ilmaisun monet muodot,*
 - 3) *Minä ja meidän yhteisömme,*
 - 4) *Tutkin ja toimin ympäristössäni ja*
 - 5) *Kasvan, liikun ja kehityn.*
- (Opetushallitus 2018, 36.)

5.1 Kielten rikas maailma

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa lapset kasvavat erilaisissa kielellisissä ympäristöissä. Lapset kehittyvät kielellisesti yksilöllisesti ja omassa tahdissaan. Sadut, tarinat, lorut, leikit ja Raamatun kertomukset ovat luonnollinen osa toimintaamme. Lapset saavat näin mahdollisuuden tutustua monipuoliseen kieleen kerhon arjessa.

Toimintamme tukee kielen ymmärtämisen taitojen ja kielellisen muistin sekä sanavaraston kehittymistä. Kirkollinen ja seurakunnallinen sanasto tuovat oman kielellisen rikkautensa toimintaan. Vuorovaikutuksen tukena käytetään tarvittaessa eleitä, ilmeitä ja kehon kieltä. Päiväkerhon arjessa hyödynnetään tarvittaessa puheterapeutilta tai lapsen huoltajilta saatuja kuvia, jotka tukevat kielellisen muistin ja sanavaraston kehittymistä. Kaikessa toiminnassa käytetään myös ohjaajien itse hankkimia kuvia kielellisen kehityksen tueksi (esimerkiksi Pictokuvat). Henkilöstö noudattaa kuvien käytössä saamia ohjeita.

Erilaiset kuvat ja kirkkotaide ovat vahvasti mukana myös hartaushetkissä. Niiden avulla havainnollistetaan ja selvennetään erilaisia aiheita ja kertomuksia. Toiminnassa käytetään runsaasti satuja, tarinoita, Raamatun kertomuksia, loruja ja laululeikkejä, jotka vahvistavat lasten kielellisiä taitoja. Ohjaajat havainnoivat ja seuraavat lasten puheen tuottamisen taitojen kehittymistä. Lasten kanssa tutustutaan erilaisiin kristillisiin merkkeihin, symboleihin ja sanoihin lapsille sopivalla tavalla. Kristilliset merkit ja symbolit ovat nähtävillä esimerkiksi kerhon omalla pienoistalalla sekä muissa seurakunnan tiloissa. Pienikin kerholainen oppii tunnistamaan oman nimensä kerhon arjessa. Kirjoittamisen harjoittelu alkaakin oman nimen kirjaimista.

5.2 Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön.

(Opetushallitus 2018, 38)

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa pyritään rakentamaan yhdessä lasten ja ohjaajien kanssa toimintaympäristö, joka tukee lasten monipuolista ilmaisua kerhossa. Ohjaajat kannustavat lapsia kokeilemaan erilaisia ilmaisun menetelmiä rohkeasti, luovasti ja omaa

mielikuvitusta käyttäen. Seurakunnan varhaiskasvatus seuraa lasten kulttuurin kehittymistä ja haluaa olla mukana ylläpitämässä lasten paikalliskulttuuria yhdessä muiden toimijoiden kanssa kristillisistä perinteistä käsin.

Varhaiskasvatuksen musiikillisen ilmaisun tavoitteena on tuottaa lapsille musiikillisia kokemuksia sekä vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin.

(Opetushallitus 2018, 39)

Lapsille tarjotaan toiminnassa kokemuksia, jotka vahvistavat lasten kiinnostusta musiikkiin. Kaiken toiminnan arkeen kuuluvat erilaiset laulut, leikit, rytmisoitinten soittaminen, erilaisiin äänimaailmoihin tutustuminen (vaikka Raamatun kertomuksen osana, esim. Jeesus myrskyssä), rytmittely, liikkuminen ja rentoutuminen musiikin tahdissa. Ne voivat olla ohjattuja tuokioita tai syntyvät luonnollisesti kerhon arjesta. Rytmittely voi olla myös loruttelua ja riittelyä. Juhlisiin kuuluu lasten tuottamat musiikkiesitykset eri keinoin toteutettuina. Ohjaajien on tärkeä tiedostaa, että esiintyminen on lapselle vapaaehtoista ja mieluista. Lapset saavat esiintyessään kokemuksia musiikin tekemisestä sekä pienimuotoisten musiikkiesitysten harjoitteluprosesseista ja esiintymistilanteiden tuomasta onnistumisen ilosta. Useassa toiminnassa vierailaan kirkossa tutustuen kirkkomusiikkiin ja urkuihin. Lapsille järjestetään heille suunniteltuja konsertteja ja musiikkihetkiä.

Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen, muuhun visuaaliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön.

(Opetushallitus 2018, 39)

Suunnittelutaitoja, luovaa ongelmanratkaisua, rakenteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemusta harjoitellaan käsityöllisen toiminnan kuten muovailun, rakentelun, ompelun ja nikkaroinnin avulla. Käsityöllisen toiminnan ja ilmaisun tavoitteena on tarjota lapsille tekemisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa sekä nautintoa työskentelystä, jossa oma luovuus ja kädenjälki näkyvät.

(Opetushallitus 2018, 40.)

Seurakunnan varhaiskasvatuksen päiväkerhoihin ja perhekerhoihin sekä esimerkiksi leiritoimintaan kuuluu vahvasti kuvien tekemistä eri keinoin. Lapset saavat kokeilla erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja esimerkiksi maalaamalla, piirtämällä ja rakentamalla. Henkilöstö on perehtynyt kuvalliseen ilmaisuun ja toiminnassa on hyvät mahdollisuudet käyttää erilaisia ja monipuolisia materiaaleja.

Tuotoksen tekeminen on lapselle usein mielenkiintoinen prosessi, kunpa sinne saisikin lapsen ajatukset mahdutettua! Henkilöstö ohjaa lapsia kertomaan ajatuksiaan prosessista ja kuvallisista viesteistä. Niistä keskustellaan kerhossa yhdessä ja niitä myös dokumentoidaan. Toiminnan tavoitteena on tarjota lapsille monipuolisia mahdollisuuksia nähdä ja kokea taidetta ja kulttuuria. Taide liittyy vahvasti kristillisyyteen ja sen perinteisiin.

Kirkkotiloissa on nähtävillä erilaista taidetta. Kerhotiloissa on esillä kristillistä symboliikkaa.

Erilaiset kuvat, symbolit ja esineet ovat esillä kerhon arjessa. Lasten kanssa vierailaan kirkoissa ja tutustutaan kirkkotaiteeseen lapsille sopivalla tavalla, vaikka seikkaillen. Kirkkotaidetta ja kuvia tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota esimerkiksi väreihin, muotoihin, materiaaleihin ja kuvien herättämiin tunteisiin.

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatustoiminnassa pidetään tärkeänä, että lapset saavat itse kokeilla, tutkia ja yhdistellä erilaisia materiaaleja ja opetella työskentelyssä tarvittavia tekniikoita. Lapset saavat ideoida ja toteuttaa erilaisia teoksia ja esineitä. Toiminnassa hyödynnetään myös kierrätys- ja luonnonmateriaalia, joita voidaan kerätä lasten kanssa yhdessä esimerkiksi luonnosta. Sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun lapsia rohkaistaan esimerkiksi draaman, nukketeatterin, leikin tai liikunnan keinoin.

5.3 Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen kodin ulkopuolella. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista.

(Opetushallitus 2018, 40.)

Eettisen ajattelun taitojen kehittymistä tuetaan pohtimalla lasten kanssa eri tilanteissa esiintyviä tai lapsia askarruttavia eettisiä kysymyksiä. Teemat voivat liittyä esimerkiksi ystävyyteen, oikean ja väärän erottamiseen, oikeudenmukaisuuteen tai pelon, surun ja ilon aiheisiin. Eettisiä kysymyksiä käsitellään lasten kanssa niin, että he voivat tuntea olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi. Lasten kanssa pohditaan myös ryhmän sääntöjä ja niiden perusteita.

(Opetushallitus 2018, 40)

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksen yhtenä tehtävänä ja tavoitteena on tukea eettisen ajattelun kehittymistä. Raamatun kertomukset tuovat seurakunnan varhaiskasvatustoiminnassa erityisen rikkauden eettisten asioiden pohdintaan. Eettiset pohdinnat voivat liittyä kaveritaitoihin, leikkimiseen, kerhon sääntöihin tai vaikka omastaan jakamiseen.

Tavoitteena on tukea lapsen uskoa lapselle sopivin keinoin ja menetelmin. Hänelle tarjotaan virikkeitä hengelliseen kasvuun ja tuetaan hänen identiteettiään. Lisäksi edistetään keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan. Lasten ihmettelylle annetaan tilaa, ja heidän kanssaan pohditaan heitä askarruttavia uskonnollisia, sekä elämään ja kuolemaan liittyviä kysymyksiä.

Seurakunnan varhaiskasvatuksen tehtävänä on myös tukea kotien kristillistä kasvatusta.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö koetaan seurakunnassa tärkeäksi. Sastamalan seurakunnan

päiväkerholaiset vierailevat pyydettyinä seurakunnan vanhusten kerhoissa tai vanhusten hoitolaitoksissa ja yksi kerhoista toimii vanhusten sekä lasten yhteisenä kerhona. Päiväkerhoissa saattaa toimia vapaaehtoistyöntekijöinä myös kerhomummo tai -pappa ja joka viikkoisissa arkiehtoo-illoissa sukupolvet kohtaavat ruoan ja yhteisen toiminnan äärellä.

”Seurakunnan tehtävänä on kulkea vanhempien rinnalla tukien ja rohkaisten vanhemmuuden ja kasvatuksen moninaisissa kysymyksissä. Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista.”

”Sukupolvien yhteys ja eri-ikäisen seurakuntalaisten läsnäolo on oleellinen osa seurakuntaelämää. Tämä yhteisöllisyys antaa lapsille mahdollisuuden ymmärtää omaa itseään ja hahmottaa omaa paikkaansa osana suurempaa kokonaisuutta, kirkkoa.”

(Lapset seurakuntalaisina 2013, 10.)

Media tarkoittaa viestintäkanavia, laitteita ja sisältöjä, ei siis pelkästään puhelimia ja pelejä. Mediaan lukeutuvat muun muassa lehdet, kirjat, musiikki, mainokset, televisio, internet sekä videot, jotka kaikki tuovat lapsen elämään uusia sisältöjä ja siirtyvät yhä useammin lasten puheisiin sekä leikkeihin. Mediakasvatuksen osalta seurakunnan varhaiskasvatus pitää tärkeimpänä asiana lapsen tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamista. Tavoitteena on luoda pohjaa sille, että lapset oppivat käyttämään, tulkitsemaan ja ymmärtämään mediaa esimerkiksi empatiakyvyn lisäämisellä.

5.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös ympäristökasvatusta ja teknologiakasvatusta.

(Opetushallitus 2018, 42.)

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa tutustutaan matemaattisiin ilmiöihin antamalla lapsille tilaa ja mahdollisuuksia ihmettelyyn ja pohdintaan. Ohjaajien tehtävä on innostaa ja tukea lasten kiinnostusta matemaattiseen ajatteluun kerhossa. Lautapelit ja liikuntaleikit luovat hyviä tilaisuuksia matemaattisten valmiuksien harjaannuttamiselle. Arjen toiminnassa matematiikka tulee luonnollisesti esille esimerkiksi osana käden taitoja ohjaajan pyytäessä hakemaan viisi tähteä ja kaksi nappia. Seurakunnan päiväkerho alkaakin usein kysymyksellä, montako meitä on paikalla? Myös Raamatun kertomukset tuovat tähän osa-alueeseen oman opetuksellisen lisän (5 leipää ja kaksi kalaa, 100 lammasta, 12 opetuslasta).

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa kerhon lähiympäristöön suuntautuvat retket ovat tärkeässä osassa, luontoa havainnoidaan ja tutkitaan lasten kanssa yhdessä. Luonnosta kerätään yhdessä erilaista luonnon materiaalia toimintaan. Lasten kanssa keskustellaan ympäristöön ja sen suojelemiseen liittyvistä asioista ja haasteista, jolloin tavoitteena on tukea lapsen luontosuhteen

muodostumista. Raamattu kehottaa ihmisiä maan viljelemiseen ja varjelemiseen. Kierrätys on olennainen osa seurakunnan ympäristökasvatusta ja se näkyy esimerkiksi lahjoitettujen lelujen, mielikuvituksellisten askartelumateriaalien tai roskien lajittelun muodossa. Myös seurakunnan ympäristödiplomi velvoittaa meitä kiinnittämään erityistä huomiota ympäristökasvatukseen.

5.5 Kasvan, liikun ja kehityn

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsensä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista.

(Opetushallitus 2018, 43.)

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksen tavoitteena on myönteinen liikuntakasvatus. Pyrkimyksenämme onkin toimia myös ulkona, jolloin liikkuminen on läsnä kaikessa toiminnassa. Liikuntakasvatuksen tavoitteena on kehittää lasten kehontuntemusta ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja. Lapsia ja perheitä kannustetaan liikkumaan yhdessä. Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatus järjestää perheille erilaisia tapahtumia ja retkiä, joissa on mahdollisuus yhdessä liikkumiseen. Toiminnassa on ohjattuja liikunnallisia tuokioita ja lapsia kannustetaan myös omaehtoiseen liikuntaan, sekä sisällä että ulkona. Ohjaajat liikkuvat lasten kanssa yhdessä ja osoittavat omalla esimerkillään myönteistä suhtautumista liikuntaan. Toiminnassa pidetään tärkeänä, että lapset saavat kokemuksia erilaisista liikuntaleikeistä, perinteisistä pihaleikeistä ja -peleistä sekä satu- ja musiikkiliikunnasta. Ohjaajat pyrkivät järjestelemään tiloja niin, että liikkuminen on tiloissa mahdollista ja turvallista sekä viemään toimintaa esimerkiksi kaupungin leikkipuistoihin, joissa turvallisuusasiat on valmiiksi huomioitu.

Seurakunnan varhaiskasvatuksen päiväkerhoihin lapset tulevat oma välipala mukanaan. Vanhempia kannustetaan kerhokirjeessä laittamaan lapselle terveellinen välipala kerhoon mukaan. Henkilöstö ohjaa lapsia eväshetkessä omatoimiseen ruokailuun ja hyviin pöytätapoihin. Tärkeää on, että lapset saavat ruokaillaan kokemuksen osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä. Eväshetki aloitetaan ruoan siunaamisella. Lasten kanssa opetellaan hyviä pöytätapoja ja ruokarauhan antamista. Kerhojen eväshetkissä voidaan lasten kanssa keskustella ruoasta ja sen terveellisyydestä. Raamatun kertomuksissa yhteinen ruokailu ja sen tuoma yhteys on keskeisessä asemassa. Raamatun kertomukset esimerkiksi syksyn sadosta, sekä viidestä leivästä ja kahdesta kalasta antavat moninaista näkökulmaa kerhon ruokakeskusteluun.

6. Lapsen kehityksen ja kasvun tuki

Kehityksen ja oppimisen tuki on osa laadukasta varhaiskasvatuksen toimintaa ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille. Varhaiskasvatuksessa tunnustetaan lapsen tuen tarve ja järjestetään tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmetyä. Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella voidaan edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. (Opetushallitus 2018, 49.)

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä kokonaisvaltaisesti yksilönä ja yhteisön jäsenenä. Toiminnan yhtenä tavoitteena on, että seurakunnan varhaiskasvatukseen osallistuminen luo hyvän perustan lapsen kasvuille, kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Tuen tarve on helpoin huomata päiväkerhossa, jossa lapset ovat itsenäisesti ohjaajien kanssa. Päiväkerhon selkeä arjen rytmi sekä monipuoliset pedagogiset työtavat tukevat kaikkia lapsia. Ohjaajat kannustavat lasta löytämään omat vahvuutensa ja auttavat lasta niiden kehittämisessä.

Toiminnassa pidetään tärkeänä, että henkilöstön ja lasten huoltajien välille muodostuu hyvä ja toimiva vuorovaikutussuhde, jolloin on helpompi ottaa puheeksi lapsen tuen tarve. Huoltajien kanssa jutellaan tarvittaessa lapsen päiväkerhoon tuomisen ja hakemisen yhteydessä. Tämä on tärkeää tutustumisen ja toimivan vuorovaikutussuhteen muotoutumisen kannalta. Seurakunta järjestää toimintavuonna paljon erilaisia retkiä, leirejä ja tapahtumia, joihin kutsutaan huoltajia ja lapsia yhdessä. Toiminnan tavoitteena on luoda hyvää pohjaa toimivalle vuorovaikutukselle henkilöstön ja perheiden kesken sekä vahvistaa osallisuutta.

Toiminnassa pidetään tärkeänä, että lapsen tuen tarve havaitaan ja tukitoimet aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsen vahvuuksia hyödyntäen. Jos ohjaajilla herää huoli lapsen kasvusta, kehityksestä tai oppimisesta, asiasta keskustellaan ensin lapsen huoltajan kanssa. Huoltajan kanssa keskustellen mietitään yhdessä, miten asiassa edetään. Tarvittaessa ollaan vanhempien kanssa yhteydessä muihin lapsen verkostossa työskenteleviin asiantuntijoihin. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki voidaan järjestää osana kerhotoimintaa,

mikäli se katsotaan lapselle riittäväksi. Seurakunnan ohjaajat toimivat huoltajilta tai lapsen verkostossa toimivien asiantuntijoiden ohjeiden mukaan tuen järjestämiseksi. Seurakunnan työntekijöitä sitoo vaitiolovelvollisuus, joten yhteistyötä tehtäessä noudatetaan tietojen antoa ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Seurakunnan varhaiskasvattajien palavereihin voidaan kutsua tarvittaessa lasten ja perheiden verkostoissa työskenteleviä asiantuntijoita. Heiltä on mahdollista saada koulutuksellista ohjausta lapsen kasvuun, kehitykseen, oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa.

Sastamalan seurakunnan varhaiskasvatus on myös kouluttautunut Suomen Mielenterveysseuran julkaiseman Lapset puheeksi -menetelmän käyttämiseen. Menetelmän avulla rakennetaan vanhempien, muiden lapsen elämän tärkeiden henkilöiden ja lapsen välille yhteistä ymmärrystä ja keinoja lapsen arkipäivän sujumiseen sekä yhteistyöhön toinen toisensa kanssa. Lapset puheeksi -menetelmää voidaan käyttää tarvittaessa ja se rakentuu Lapset puheeksi -keskustelusta ja -neuvonpidosta. Työskentelyn pohjana käytetään lokikirjoja ja seurakunnan varhaiskasvatus pohjaa keskustelut erilaisiin palveluihin tarkoitettuun lokikirjaan (mieli.fi/Lapset puheeksi -lokikirja erilaisiin palveluihin 2019).

7. Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

Toiminnan arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatustilain ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamista sekä varhaiskasvatuksen kehittämistä.

(Opetushallitus 2018, 56.)

Säännöllinen toiminnan arviointi on luonnollinen osa seurakunnan varhaiskasvatuksen toimintaa. Arvioinnin tavoitteena on seurakunnan varhaiskasvatuksen kehittäminen ja sitä kautta lasten kasvun ja kehityksen tukeminen, perheiden hyvinvointi sekä kristillisen sanoman eteenpäin vieminen. Arviointia tapahtuu luonnollisesti esimerkiksi jonkin toiminnan osallistujamäärän vähetessä, mutta enemmän ja enemmän myös toiminnassa, jossa on paljon osallistujia. Tällöin on mahdollisuus saada tuoreinta tietoa suurelta seurakuntalaisten joukolta siitä, mitä perheet kaipaavat tai mitä seurakunnan varhaiskasvatukselta odotetaan. Kaikessa arvioinnissa on tärkeää olla rehellinen, kuunnella herkillä korvilla palautteita ja olla valmis kehittämään sellaistaikin, joka juuri nyt toimii.

Toiminnan arvioinnin apuna käytetään seuraavia käytäntöjä:

- Henkilöstö antaa lapsille rohkaisevaa ja kannustavaa palautetta lasten vahvuuksista ja kehittämisalueista. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan omia taitoja ja vahvistamaan omaa ajattelua sekä harjoitellaan itsearviointia
- Lapsilta kysytään kerhon arviointia kerhopäivästä tai yksittäisestä asiasta kerhoon liittyen
- Henkilöstö kertoo huoltajille palautetta lapsen kerhopäivästä. Henkilöstö rohkaisee myös lapsia kertomaan huoltajille kerhopäivästään. Tavoitteena on, että huoltaja saa kokea ja jakaa iloa lapsestaan, hänen kasvustaan ja oppimisestaan
- Huoltajia rohkaistaan antamaan palautetta sekä suullisesti että kirjallisesti
- Ohjaajat pohtivat koko tiimin kesken omia työtapojaan
- Ohjaajat kokoontuvat säännöllisiin tiimipalaverihin

- Varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään tarvittaessa
- Vuosittaisissa kehityskeskusteluissa arvioidaan koko tiimin ja jokaisen työntekijän tavoitteita ja asetetaan uudet tavoitteet tulevalle toiminta-vuodelle
- Vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa asetetaan tavoitteet ja niiden toteutumista arvioidaan toimintavuoden päätyttyä
- Yhteistyökumppaneita ja seurakunnan luottamushenkilöitä rohkaistaan antamaan palautetta toiminnasta

8. Tulevaisuuden näkymät Sastamalan seurakunnassa

Haluamme tulevaisuudessakin arvostaa kappeleiden olemassaoloa ja pyrimme säilyttämään toimintaa mahdollisimman laajalla alueella koko Sastamalan seurakunnan kaikissa kappeleissa.

Syntyvyyden ja toisaalta myös seurakunnan jäseniksi kastettujen lasten määrän lasku on Sastamalassakin silmiinpistävä tosiasia ja seurakunnan varhaiskasvatuksen on otettava se haasteena kehittää toimintaa mahdollisimman monia tavoittavaksi. Olemme jalkautuneet jo esimerkiksi leikkipuistoihin ja pyrimme edelleen aktiivisesti kehittämään ajatusta poistua seurakunnan omien tilojen ulkopuolelle.

Tulevaisuuden näkymät lasten syntyvyydestä ja seurakuntalaisten määrästä tarkoittavat käytännössä myös sitä, että lapset vähenevät päiväkerhoista entisestään ja seurakunnan varhaiskasvatuksen tulee painottua enemmän ja enemmän kokonaisten perheiden kohtaamiseen ja enenevässä määrin myös ilta- ja viikonloppu-aikaan. Tähän haasteeseen on jo tartuttu vähentämällä kerhojen määrää lastenohjaajilta, jolloin joustavuus ilta- ja viikonlopputöiden lisäämiseen on työajan puitteissa mahdollista.

Yhteisöllisyyden lisäämiseksi myös kaikenikäisille tarjottua toimintaa tulee lisätä, esimerkiksi Arkiehtoon kaltaisia kaikkia seurakuntalaisia koskevia toimintamuotoja.

”Lapsen syntymä on merkittävä vaihe perheessä. Uusi elämänvaihe muuttaa perheen arjen käytänteitä ja samanaikaisesti herättää monenlaisia tunteita. Myös arvot ja arvokysymykset voivat nousta uudella tavalla esille. Etenkin lapsen kasteen pohtiminen saattaa herättää kysymyksiä uskon merkityksestä kasvatuksessa ja perheen elämässä. Seurakunnan tehtävänä on kulkea vanhempien rinnalla tukien ja rohkaisten vanhemmuuden ja kasvatuksen moninaisissa kysymyksissä. Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista. Kirkon varhaiskasvatus on siis kasvatuskumppanuutta lapsen perheen kanssa ja sellaisena se on avointa kaikkien kotien lapsille.”

Lapset seurakuntalaisina 2013, 10.

LÄHTEET:

Lapsen Raamattu. Helsinki: Lasten Keskus Oy.

Lapset seurakuntalaisina -asiakirja, 2013, Kirkkohallitus, Helsinki.

Lapsi on osallinen - Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelma, 2008, Kirkkohallitus.

Opetushallitus - Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, Helsinki.

Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos, Helsinki.

Sastamalan seurakunta Toiminta- ja taloussuunnitelma 2018

Kuvat ovat Kiikoisten päiväkerhoryhmän piirroksia syksyiltä 2019